



Тандем Л. Куценко – О. Гольник: «маланюкіана» to be continued...

Тетяна Яровенко,

аспірантка кафедри української літератури

КДПУ імені Володимира Винниченка

м. Кіровоград

Стаття є стислим викладом наукового доробку представників кіровоградської літературознавчої школи Л. Куценка та О. Гольник в контексті досліджень діаспорних та вітчизняних учених, їх внеску у вивчення життєпису і творчої спадщини Є. Маланюка.

Ключові слова: апокаліпсис, біографізм, елітарність, есхатологія, історіографія, концепт, менталітет, містицизм, міфологія, міфологема, поетика, реконструкція.

Ученими Кіровоградщини здійснено значний внесок у розвиток материкового маланюкознавства, що засвід-

чує факт проведення першої Міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Маланюка (травень 1997 р.). Своєрідною «програмою» для неї (за напрямками змістового наповнення) стала розвідка Г. Клочека «Князь духа і мислі» [11, 68–89]. Стаття складається з двох умовних частин: у першій – біографічні дані з акцентацією на дивовижній згармонізованості «емоцію» та «рацію» поета [11, 74–75]; у другій – оцінка особистості Є. Маланюка як носія енергетики поетичного слова, зарядженого національною ідеєю, природу якої слід «розглядати із різних точок зору – біографічно-психологічних, образно-поетикальних...» [11, 78–79]. Щодо еволюції провідної стильової тональності поетичної інвективи Є. Маланюка, то її вчений проілюстрував у послідовності вираження лінії «Біблія – Шевченко – Маланюк» [11, 79–83].

У зорганізованому зусиллями кіровоградців Л. Куценка, Г. Клочека, В. Марка науковому форумі взяли участь представники практично всіх регіонів України і вчені зарубіжжя: Ю. Барабаш (Росія), З. Ульбрехта, І. Качуровський (Німеччина), Ю. Войчишин (Канада), М. Неврлий (Словаччина), А. Моравкова (Чехія), А. Зельвак (Польща) [9]. У свою чергу літературознавці Кіровоградщини (С. Барабаш [2, 86–88], Г. Бондаренко [3, 98–101], Г. Клочек [10, 24–30], В. Марко [24, 31–37], Л. Ожоган [25, 100–102] та ін.) представляли розмаїття напрямків вивчення спадщини видатного країнина.

Незважаючи на, здавалося б, всеохопний аналіз поетичної, прозової та літературно-критичної спадщини Є. Маланюка, проведений науковцями зарубіжжя та України, проблема вивчення творчого доробку поета залишається актуальною з низки причин. Актуальність обумовлюється цілком об'єктивними чинниками:

маланюкознавство поповнюється працями автора, які не були опубліковані до цього часу у вітчизняній літера-

турі і, відповідно, не знайшли повноцінного відбиття в науковій обсервації. Тому метою нашої студії є стислий огляд процесу становлення маланюкознавства зусиллями вчених малої батьківщини Євгена Маланюка, насамперед Л. Куценка та О. Гольник.

Поява творчості Є. Маланюка в українському соціумі у відповідний час викликала до нього інтерес насамперед як до актуального, ідеологічно незаангажованого поета соціальної дії, чиї пророчі візії базувалися на глибоко аналітичному способі мислення політика і митця [2, 86–88]. Тому значна увага дослідників була зосереджена на державнополітичному аспекті його доробку, на засобах розробки й послідовного утвердження

Є. Маланюком у поетичній та прозовій формі національної ідеї у її «донцовському» вияві всупереч державницьким позиціям П. Куліша [25, 100–102], проте поряд з цим робився акцент на «тяглоті традиції його (Є. Маланюка – Т. Я.) великих попередників» [3, 98–101].

В інтерпретаціях окремих циклів і поезій Є. Маланюка на основі наскрізних образів виразно постає «ідентифікація болів України з власними (Є. Маланюка – Т. Я.) болями» [24, 32], коли поетичний світ митця «розривається між двома полюсами – ідеалом та його антиподом» [24, 32]. Так, об'єктами дослідження стають, наприклад, тропи зі складником «золото», «золотий», що перейшли до розряду «естетично оціночних відношень ідеального гатунку» [24, 33–34] із завданням визначити вагомість їх застосування. У контрастному протиставленні «жовтого жовтня» і «чорного листопада», на думку В. Марка, сконцентрувався весь пафос трагедії ліричного героя, якого вже ніщо не могло порятувати [24, 36] (цикл «Держава жовтня»).



Євген Маланюк

(1887—1968)

Поетична ідея, яка захоплювала сферу як свідомого, так і підсвідомого (В. Марко), наштовхує дослідників на визначення художньої парадигми духовного пошуку Є. Маланюка на основі окремо взятої збірки [4, 37—44], а також потрактування узагальненої категорії *самоти* поета (Г. Бондаренко) як вияву його об'єктивного буття, що можливе за умови зосередження уваги на психологічних особливостях творчого процесу з невід'ємними складовими поетового самоусвідомлення та самореалізації [5, 37—44] (збірка «Стилет і стилос»).

Нарівні з поезією в полі зору науковців Кіровоградщини – публіцистика Є. Маланюка у формі «літературної критики, історії і теорії літератури, історіософії, культурології, мемуарної замальовки...» [11, 86—87]. Робляться спроби концептуально окреслити методологічну систему поета, «суть якої полягає в тому, що кожне літературне явище пізнається, інтерпретується та оцінюється з націоналістичних позицій» [10, 26]. Ефективність такого підходу залежить, на думку Г. Клочка, від підпорядкованості мети дослідження національній ідеї, що дає можливість виявити феномен досліджуваної особистості як системно організованої еволюційної цілісності [10, 26]. Звідси логічно випливає питання про методологію системного підходу, коли спрацьовує взаємно збагачений пізнавальний процес: від особистості митця та специфіки його мислення до «особливостей його художнього світу, стилю, поетики» [10, 27] і навпаки – від інтерпретації творчості до кращого осягнення постаті автора.

Яскравою ілюстрацією історичної публіцистики Є. Маланюка є дослідження В. Панченка [27, 291—299], у якому вчений у порівняльному аспекті двох студій історіософа («Трагічний гетьман» та «*Illustrissimus Dominus Mазера*. Тло і постать») розглядає Маланюкову візію гетьмана І. Мазепи в контексті його доби, але з проекцією подій початку XVIII ст. на подальшу українську історію, наголошуючи, що «Євгена Маланюка варто читати не як кандидата історичних наук, а як самодостатнього мислителя, публіциста» [27, 296]. Необхідно зазначити долучення В. Панченком до аргументів Є. Маланюка на користь висновку про Мазепу-державця (ментально-психологічний аспект і політична та культурна діяльність), факту звернення дослідника до літературних джерел, а саме до Мазепиної «Думи» 1698 року [27, 294—295]. Також Є. Маланюк, на думку вченого, всупереч міфологічному офіціозу Російської імперії в особах М. Ломоносова (порівняння переможця битви під Полтавою Петра I з Богом) [27, 296] та О. Пушкіна (його «Полтаву» названо «вікопомним зразком коктейлю брехні й майстерства, таланту й плазування, натхнення й самогвалту») [27, 297], творить *антиміф* гетьмана Мазепи. Чутливий до історичної містики, Є. Маланюк 1960 року напише у доповненні до своєї статті в контексті 250-річчя Полтавської битви про «мазепинське опритомнення» України 1917 року як «тріумф тягlostі, неубієнності національного духу» [27, 298].

Як відомо, материкове маланюкознавство започаткувала стаття М. Неврлого «Євген Маланюк: Воскресіння». Саме цього року до рук кіровоградського літературознавця Л. Куценка потрапила книжечка поезій Є. Маланюка, привезена із США і подарована йому братом, яка відкрилася на рядках, де промайнули рідні для науковця назви:

*А десь Вона – не знаю чим! – живе:
Архангород, Синюха, Скаліве,
Торговиця... І над розлогим степом
Таке ясне херсонське наше небо...
(«Голоси землі»)*

Так далекий Нью-Йорк обізався Леонідові Куценкові топонімами його малої батьківщини. З цього першого знайомства розпочалася майже п'ятнадцятирічна «маланюкіана» вченого. Звідси також позиція дослідника і мотивація зовнішнього чинника у вивченні творчої постаті Є. Маланюка: земляцтво і краєзнавчий інтерес, обумовлений особистими пошуковими впадо-баннями Л. Куценка. Проте вирішальним фактором, на наш погляд, була близькість історичної ситуації напередодні 1991 року (питання національного відродження, повернення забутих і втрачених імен, зокрема літературних) і після проголошення Незалежності (формування концепції національного розвитку і вироблення стратегій її реалізації) до подій 1918 – 1920 рр. за безпосередньої участі в них Є. Маланюка [22, 3—8].

Щодо внутрішніх чинників доречними будуть кілька слів про оригінальність наукового підходу Л. Куценка, який полягає в тому, що, окрім глибинного вивчення мегатексту письменника, літературознавець взяв за основу методологічні практики біографічної школи Ш. Сент-Бева та маланюківської стратегії портретування важливих для розвитку нації особистостей. Необхідно наголосити, що обрання такого шляху не було легким: вихований на радянських соцреалістичних канолах, за якими індивідуальність формувалася суспільством, вчений мав осягнути і прийняти засадничий концепт маланюківської історіософії – особистість створює суспільство, здійснюючи його поступ, а не навпаки. Звідси логічно виникає питання елітарності як визначальної риси талановитої людини – елітарності, що, в свою чергу, має подвійний вияв: показовий або зовнішній і внутрішній, генетично успадкований та усвідомлено набутий. Щодо першого Є. Маланюка неодноразово закидали сучасники, наприклад, В. Державин – про «любов поета ставати в позу провидця» [8], Б. Бойчук – з відтінком іронії у «Відбронзованому портреті» [6, 411—412] або Ю. Шевельов – непослідовно і з роздратуванням, що було влучно опоновано В. Базилевським: «...якщо життя й творчість поета – суцільна гра, то це вже життя і творчість, а не гра. Такий парадокс Маланюка, і з цим своїм парадоксом він був розділом в історії української поезії, культури, духовності» [1, 42]. Стосовно другого вияву і в діаспорній, і в материковій історіографії на сьогодні залишається беззаперечним факт втілення в особі й творчості Є. Маланюка ідеї елітарності мислення і світосприйняття як невід'ємних складових формотворчого чинника нації – «здорової» націоцентричної і патріотично налаштованої еліти. Таким чином, постать Є. Маланюка стає формотворчою для світогляду, життєвої позиції і дослідницького мислення самого Л. Куценка.

У стратегії реконструкції біографії і дослідження творчості поета на початковому етапі маланюкіани вченого провідними виступають пошуковий і накопичувальний етапи дослідницької діяльності (краєзнавча школа М. Смоленчука). Джерельну базу Л. Куценка репрезентують пошукова робота у вітчизняних та зарубіжних архівах, поїздки місцями, де перебував

Є. Маланюк, налагодження контактів і спілкування із його сучасниками, родичами, тими, хто пам'ятав поета за життя.

Першою ластівкою, яка вразила наукові кола біографічним фактажем, стала невелика книжечка Л. Куценка «Боян степової Еллади» (1993) [16]. Студія дослідника вийшла за межі України завдяки відгуку на неї ще одного знаного в діаспорі краянину – Яра Славутича. Професор-емерит засвідчив у своїй рецензії (1997) [28] «величезну архівно-дослідницьку працю автора» [28,487], яка після радянського устрою значимістю оприявнених джерел сягнула «ваги золота», оскільки «такого в діаспорі, за винятком спогадів Івана Янішевського, майже нічого не надруковано» [28,487]. Разом з тим, наголошує вчений, «Л. Куценко не входить у широке наświetлення творчості Є. Маланюка, вартісність його праці — у змалюванні особи поета» [28, 488], що, поза всяким сумнівом, «причиниться до повнішого розуміння поета як митця і як державотворця» [28,488].

Того ж року, як «відповідь» старшому колезі, Л. Куценко опублікує чергові розвідки – про поетичний дебют Є. Маланюка [17, 8–10], історію створення окремих (знакових) поезій [18, 41–47], сімейну драму родини Маланюків [21], перипетії першого Ісходу [20] і, що найголовніше, у видавництві «Веселка» вийде друком упорядкована вченим «Невичерпальність» Є. Маланюка [23]. У рецензії «Князь висоти» В. Панченко наголосить, по-перше, на чіткій координації складної долі поета у передмові до збірки «На хресті слова розіп'ятий...» [19, 5–24], збагаченій цінними архівними матеріалами та стислими характеристиками «ключових мотивів його лірики» [26, 56], і, по-друге, на особливо важливій думці Л. Куценка про «роздвоєність образу України в поезіях Маланюка» [26, 56]. Тоді ж В. Панченко акцентує увагу української громадськості на першому монографічному дослідженні життєпису митця, в якому Л. Куценко стверджує думку про те, що Є. Маланюк «за всієї заангажованості темою української долі-недолі – не був поетом однієї струни» [26, 57].

Літературознавець в історичній ретроспекції [22, 11–25] відстежує генетичні витoki ментального націєцентризму Є. Маланюка [22, 25–44]; першим обґрунтовує культурологічний аспект формування гуманітарного світогляду майбутнього письменника детальною характеристикою провідних чинників – насамперед атмосфери дитинства [22, 71–80] і юності [22, 61–71], освітньої системи й лектури [22, 44–60], соціального оточення й культурних запитів Є. Маланюка [22, 61–71].

Наступним етапом стала реконструкція біографії письменника у тісному взаємозв'язку із соціально-культурними та політичними зрушеннями доби. Л. Куценко за хронологічним принципом встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями у країні і людською долею, визначає мотивацію вчинків митця, його позиції, в результаті чого стає зрозумілим **характер особистості**.

Л. Куценком послідовно визначено фактори, які довершили процес становлення творчої індивідуальності Є. Маланюка (участь у визвольних змаганнях УНР, таборі республіки, болісне відчуття програшу, безсилля молодої людини, яка прагне свободи Батьківщині, формування комплексу емігранта [22,

81–106] тощо), окреслено провідну ідейну стратегію митця – впливати на свідомість мас, для чого відбувається пошук адекватної зброї: спочатку публіцистика [22, 106–120], потім – поезія [22, 120–136]. Звідси – тематична палітра творів (аналітичні роздуми про причини поразок у визвольній боротьбі, вихід на ментальне коріння поразок, здогад про роль еліти у формуванні історичного обличчя і долі нації). Усе перелічене постає оригінальною інтерпретацією психологічного комплексу, де творчість відіграє компенсаторну роль [22, 106–136], а поезія трансформується в засіб вираження досвіду, здобутого емпіричним та аналітичним шляхом. Для цього літературознавець досліджує динаміку самостворення (формування поетичного обличчя) Є. Маланюка через розкриття поетом феноменологічної сутності поезії і кінцевого утвердження власної мистецької позиції – несамовитого пророка, бича ментальних хвороб [22, 137–151].

У аналізі поетичного доробку Є. Маланюка Л. Куценко послуговується прийомами компаративістики (генетичне та типологічне зближення поезії Є. Маланюка із біблійними текстами на рівні назв, символіки, героїв, міфолого-символічних ситуацій, обґрунтування «тріади» «кара/переступ/спокута» [22, 161–221]), герменевтики (встановлення авторського наповнення символів Вій, блудниця/Мадонна, Немезіда, Бог/Саваоф, ніщо/сущє) [22, 151–161] та ін.

Також Л. Куценко синтезував дві глобальні для Є. Маланюка проблеми, які були ним реалізовані в прозі: проникнення у феномен творчості (взаємодія творчості і національної центровості) та дослідження ролі особистості в історії нації. В інтерпретації Л. Куценка проза дослідника постає складним процесом самодослідження на шляху усвідомлення Є. Маланюком себе як митця [22, 235–256].

Л. Куценко за своєю манерою близький Є. Маланюкові: він прагне через аналіз фактів біографії (навіть незначних), відгуків сучасників, реакцій об'єкта наблизитися до розуміння **особистості** на тлі епохи, зрозуміти її мотивацію, пояснити вчинки, поведінку, поштовхи до творчості, реконструювати зовнішні і внутрішні фактори, які впливали на її мистецьку постать і художній світ.

Працю доктора філологічних наук, професора, людини, яка першою на теренах материкової України комплексно дослідила творчість поета-вигнанця, здійснивши, по суті, науковий подвиг, гідно оцінив Т. Салига: «Представляти нам світлого і великого, але понівеченого і сплюндрованого радянським режимом Є. Маланюка міг тільки одержимий духом української героїчної історії Льоня Куценко. Ми багато що починали робити з ним «першими». Та стільки, як зробив він у відродженні маланюкознавства, не зумів ніхто інший. Це ми мусимо знати і маємо берегти. Я завжди стоятиму у поклоні перед Леонідовою пам'яттю» [29, 4].

Отож можемо стверджувати: саме Леонід Куценко, фактично, став основоположником материкового маланюкознавства. Про це свідчить навіть той промовистий і сумний факт, що після відходу вченого у небуття (2006 р.) в українському літературознавстві настав «штиль» у вивченні постаті й художнього доробку Є. Маланюка. Звичайно, маємо спорадичні публікації, в яких згадується митець як представник «вісниківства» (дрогобицька та львівська літературознавчі

школи), проте такого масиву науково вагомої інформації, що виходила з-під пера Леоніда Куценка, уже немає.

Своєрідною спробою подолати цей маланюкознавчий «колапс» стали наукові практики О. Гольник (Кухар) – учениці й послідовниці Л. Куценка.

У низці статей дослідниця виявляє обширний спектр питань маланюкознавчої проблематики. Так, досліджуючи еволюцію української ідеї та її втілення в художніх концептах України від романтиків початку XIX ст. і Т. Шевченка до «Празької школи» включно, О. Гольник зосереджує увагу на причинах заперечення культурницького стереотипу, сформованого поетами-романтиками минулого, і появи нового *героїчного* світогляду, в основу якого була покладена ідея державності, що набула ознак міфу у творчості «пражан» [12, 169—176]. Міфічне мислення як природна здатність людини будь-якої епохи, було наповнене державницькими концептами, що зумовлювалось «об'єктивним історичним розвитком нації» [12, 175—176]. Символи-репрезентатори міфологічного походження (символіка праслов'янської, княжої та козацької доби – Ю. Дараган, Є. Маланюк, О. Лятуринська, О. Ольжич, О. Стефанович) мали витіснити з підсвідомості міф ідилічної, «безієрархічної України» [12, 176—177]. Отже, підбиває підсумки дослідниця, міф поетів «празької школи» визначився «естетикою і філософією чину» [12, 177]. Щодо ролі й місця поезії Є. Маланюка, то його «римський» образ держави став «поетичним гаслом боротьби за національне визволення України» [12, 177].

У подальшому О. Гольник розглядає питання «музичності» світовідчуття Є. Маланюка на основі смислової та функціональної ролі звукових символів у його творчому доробку [13, 148—156]; досліджує есхатологічний мотив оновлення дійсності посередництвом художньої апробації поетом образів «вогонь», «вода», «повітря» в контексті переосмислених «сюжетів і образів Біблії та національної міфології» [14, 179—187] та реалізацію теми Апокаліпсису у творчості періоду «другої еміграції», викликану поетовим проживанням у США та візіями буття північноамериканського континенту [15, 162—169] тощо. Численні наукові розвідки і дисертаційна праця дослідниці передували появі ґрунтовної монографії «Міф у художньому світі Євгена Маланюка» [7]. Витоками дослідження слугувало багаторічне (ще із студентських часів) вивчення авторкою поезії античного світу, так щедро представленої в ліриці та есеїстиці Є. Маланюка.

Світ античності був органічною складовою світогляду митця і мислителя, його концепти стали основою для поетової індивідуально авторської картини світу, а символічні образи, переосмислені і сповнені нових оригінальних смислів, – виразниками авторської аксіологічної системи, своєрідними категоріями мислення. Багатство образів, запозичених Є. Маланюком із античної культури, може конкурувати по вагомості і частотності звернення поета до них хіба що з образами, мотивами і сюжетами біблійного характеру.

Ці особливості унікального художнього світу Є. Маланюка наштовхнули О. Гольник на думку про міфопоетичний характер лірики митця й обумовили її звернення до проблеми вивчення художньої трансформації міфологічних мотивів, образів, сюжетів у

творчості поета-земляка. Результат наукових спостережень авторки – дисертаційна праця, що стала основою майбутньої монографії. У центрі наукових роздумів дослідниці знаходиться авторська картина світу, зіткана із традиційних міфологічних мотивів і сюжетів (космогонічного, апокаліптичного та есхатологічного), втілених через систему міфопоетичних образів, знаків, символів.

Загалом у ґрунтовному дослідженні «Міф у художньому світі Євгена Маланюка» дослідницею здійснена спроба проаналізувати поетичний доробок Є. Маланюка завдяки прийомам і підходам міфокритики. В основу студії покладена теорія міфів О. Лосева, здобутки міфокритики (Н. Фрай, Дж. Фрейзер) і вітчизняної моделі міфокритики (О. Турган, А. Нямцу, А. Антофійчук) [7, 9—28];

досліджено особливості втілення і функціонування міфологем у художньому світі Є. Маланюка (вода, вогонь, світ, світове дерево та ін., трікстер (диявол), Богородиця) [7, 154—182], генезу міфологічних мотивів та міфологічних сюжетів і образів у поезіях митця, шляхи їх авторської трансформації [7, 63—89];

обґрунтована теза про містицизм як складову світогляду поета, яка детермінувала потужний міфологічний компонент його художньої системи [7, 29—62];

виявлено, що найбільш художньо реалізованими і трансформованими є біблійні мотиви і сюжети, що впливало із світоглядної специфіки митця (джерело – християнський містицизм з потужним поганським (за О. Гольник – язичницьким) ключем;

висунута і обґрунтована теза про вагомість біблійних сюжетів і мотивів для ідентифікації, оцінки та визначення наслідків подій сьогодення у художньому світі Є. Маланюка. Вперше описано поетові молитви, досліджена їхня поетикальність [7, 47—60];

сформована теза про «музичність» поезії Є. Маланюка як на рівні образному, так і формальному, у зв'язку з чим простежено міфологічне підґрунтя музичності (гармонійності) як світоглядної і поетикальної особливості поетичного доробку, досліджені її витoki і коріння, а також проаналізовано трансформацію міфологічного концепту «гармонійність», «музичність» у поетичній практиці митця [7, 77—89];

осмислено витoki та досліджено генезу й ідейно-образну реалізацію катастрофізму мислення Є. Маланюка (діалектика апокаліптичного та есхатологічного мотивів) [7, 154—207].

Праця О. Гольник містить цінні спостереження за інтертекстуальними перегуками лірики Є. Маланюка і творчості представників російської поезії «срібного століття» (М. Гумільова, О. Блока, А. Белого та ін.), французьких символістів, чеських і польських сучасників «імператора залізних строф» [7, 35—43]. Уперше було здійснено системне осмислення так званих «творчих діалогів», «творчих полемік» Є. Маланюка із М. Гоголем, М. Хвильовим, П. Тичиною, що були реалізовані не тільки у площині есеїстичних і публіцистичних роздумів автора, але й мали поетичне «відлуння» у поезії його творів [7, 112—134].

Тож ця монографія є одним із наукових наближень до Є. Маланюка-лірика. Історія її визрівання й появи постає разом із тим ще одним нагадуванням про видатного вченого-маланюкознавця – Леоніда Васильовича Куценка. Отож, «маланюкіана» триває...

Література

1. Базилевський В. Бути собою // Базилевський В. Холодний душ історії: Есеї, ст. /Володимир Базилевський. – К.: Ярославів Вал, 2008. – 680 с.
2. Барабаш С. Українство як етноментальний та духовний феномен у світлі історіософської та художньої думки Євгена Маланюка / Світлана Барабаш // *Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія*. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Маланюка: УЗ-х ч. – Кіровоград: КДПУ, 1997. – Ч. II. – С. 86—88.
3. Бондаренко Г. Українська ідея у контексті творчості Євгена Маланюка / Ганна Бондаренко // *Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія*. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Маланюка: УЗ-х ч. – Кіровоград: КДПУ, 1997. – Ч. II. – С. 98—101.
4. Бондаренко Г. Художнє розв'язання проблеми духовного пошуку в збірці Євгена Маланюка «Стилет і стилос» / Ганна Бондаренко. – Наукові записки. – Випуск 61. – Серія: Філологічні науки (літературознавство, мовознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. – С. 37—44.
5. Бондаренко Г. Мотив самоти в контексті внутрішньої еволюції Євгена Маланюка-поета / Ганна Бондаренко. – Наукові записки. – Випуск 47. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2002. – С. 37—44.
6. Бойчук Б. Відбронзований портрет Євгена Маланюка // Маланюк Є. Земна мадонна/Євген Маланюк. – Братислава, 1991. – 450 с.
7. Гольник О. Міф у художньому світі Євгена Маланюка. Монографія/ Оксана Гольник. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 218 с.
8. Державин В. Поет своєї епохи/ Володимир Державин // *Український самостійник*. – Мюнхен, 1952. – №13.
9. Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Маланюка: У 3-х ч. – Кіровоград: КДПУ, 1997. – Ч. I. – 108с.; 1997. – Ч. II. – 112 с.; 1997. – Ч. III. – 64 с.
10. Клочек Г. Про методологію літературознавчої есеїстики Євгена Маланюка/ Григорій Клочек // *Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія*. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Маланюка: У 3-х ч. – Кіровоград: КДПУ, 1997. – Ч. III. – С. 27.
11. Клочек Г. Князь духа і мислі / Григорій Клочек // Кур'єр Кривбасу, 1997. – №4. – С. 68—89.
12. Кухар О. Еволюція національної ідеї від романтиків 20—30-х рр. XIX ст. до «пражан» / Оксана Кухар. – Наукові записки. – Випуск 27. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. – С. 169—178.
13. Кухар О. Категорія «музичність» і звукова символіка у світоглядних уявленнях та художньому світі Є. Маланюка / Оксана Кухар. – Наукові записки. – Випуск 47. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2002. – С. 148—156.
14. Кухар О. Образи «вогонь», «вода», «повітря» в ліриці Є. Маланюка / Оксана Кухар. – Наукові записки. – Випуск 56. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. – С. 179—187.
15. Кухар О. Буття цивілізації у ліриці Є. Маланюка / Оксана Кухар. – Наукові записки. – Випуск 50. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2003. – С. 175—176.
16. Куценко Л. Боян степової Еллади: науково-популярна література / Леонід Куценко. – Кіровоград: Вечірня газета, 1993. – 56 с.
17. Куценко Л. Літературний дебют Євгена Маланюка / Леонід Куценко // *Дивослово*, 1997. – № 7. – С. 8—10.
18. Куценко Л. Два поетичні прозріння Євгена Маланюка...: Історія віршів «Напередодні» та «Побачення» / Леонід Куценко // *Слово і час*, 1997. – №7. – С. 41—47.
19. Куценко Л. «На хресті слова розп'ятий...» / Леонід Куценко // Маланюк Є. Невичерпальність: Поезії, статті: Для ст. шк. віку / Євген Маланюк. – Київ: Веселка, 1997. – С. 5—24.
20. Куценко Л. «Ні, вже ніколи не покаюся...»: (Євген Маланюк: історія ісходу) / Леонід Куценко. – Кіровоград: Б. в., 1997. – 111 с.: іл. – (Б-ка журналу «Вежа»).
21. Куценко Л. «Так розчахнулось дерево родини...»: (Штрихи до сімейної драми Маланюків. Листи поета до сина) / Леонід Куценко. – Кіровоград: Ред.-вид. група інформ. центру Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка, 1997. – 27 с.
22. Куценко Л. Dominus – Маланюк: тло і постать / Леонід Куценко. – Кіровоград: Центрально-Українське вид-во, 2001. – 264 с.
23. Маланюк Є. Невичерпальність: Поезії, статті: Для ст. шк. віку / Євген Маланюк; Упоряд., передм. та прим. Л. Куценка. – К.: Веселка, 1997. – 317с.
24. Марко В. Тропи зі складником «золото», «золотий» у поетичному світі Є. Маланюка (на матеріалі збірок 20—30-х років)/Василь Марко // *Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія*. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Маланюка: УЗ-х ч. – Кіровоград: КДПУ, 1997. – Ч. III. – С. 32.
25. Ожоган Л. Національна ідея у творчості Євгена Маланюка / Лілія Ожоган // *Євген Маланюк: література, історіософія, культурологія*. Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Маланюка: У 3-х ч. – Кіровоград: КДПУ, 1997. – Ч. I. – С. 100—102.
26. Панченко В. Князь висоти / Володимир Панченко // *Дивослово*, 1988. – № 12. – С. 56—57.
27. Панченко В. Іван Мазепа в історичній публіцистиці Євгена Маланюка / Володимир Панченко // *Наукові записки*. – Серія: Філологічні науки (літературознавство). – Кіровоград: РВВ ІЦ КДПУ ім. Винниченка, 1998. – С. 291 – 299.
28. Славутич Яр. Боян степової Геллади // Яр Славутич. Твори. Том третій. – К.: Дніпро; Едмонтон: Славута, 1998. – 494 с.
29. «Я обрав свій шлях...». Леонід Куценко у спогадах, листах, пам'яті/Упоряд., підгот. текстів та примітки І. М. Задой. – Одеса: «Астроспринт», 2012. – 334 с.

Т. Яровенко. Тандем Л. Куценко – О. Гольник: «маланюкиана» to be continued...

Стаття являється кратким изложением научных работ представителей кировоградской литературоведческой школы Л. Куценко и О. Гольник в контексте исследований диаспорных и отечественных ученых, их вклада в изучение жизни и творчества Е. Маланюка.

Ключевые слова: апокалипсис, биографизм, элитарность, эсхатология, историография, концепт, менталитет, мистицизм, мифология, мифологема, поэтика, реконструкция.

T. Yarovenko. L. Kutsenko – A. Golnik tandem: «Malanyukiana» to be continued...

Article is a summary of the scientific developments of the representatives of Kirovograd literary school L. Kucenko and A. Golnik in the context of investigations of diaspora and domestic scientists and their contribution to the study of E. Malanyuk's life and work.

Keywords: apocalypse, biographism, elitism, eschatology, historiography, the concept, the mentality, mysticism, mythology, myth, poetics, reconstruction.